Spis treści

Wstęp 9

Pożytki z metafory bezkresu oceanu
Marek Siwicki 11

Rozdział I Historycznie o żeglarstwie wodnym i lodowym
Marek Siwicki 15

Idea morska po uzyskaniu niepodległości 16
Nad jeziorem we wsi Charzykowy 16
Początki żeglarstwa lodowego w Polsce 19
Powojenne początki żeglarstwa lodowego 26

Rozdział II Kultura żeglarska w organizacjach
Marek Siwicki 32

Liga Morska i Kolonialna 33
Akademicki Związek Morski 35
Związek Harcerstwa Polskiego 41
Sport żeglarski po 1945 r. 45

Rozdział III Wychowanie do aktywności fizycznej
Marek Siwicki 48

Rola wychowywania pozaszkolnego 49
Zasady wychowania zdrowotnego 51
Aspekty wychowawcze rywalizacji sportowej 55
Upowszechnianie dobra moralnego w sporcie 60
Aktywność w wykorzystaniu czasu wolnego 63

Rozdział IV Nauka żeglarstwa formą edukacji i wychowania
Marek Siwicki 69

Swoistość oraz zagrożenia środowiska wodnego 71
Program i zakres szkolenia żeglarskiego 73
Szkoły i klasy sportowe o profilu żeglarskim 79
Trening jako lekcja wychowania 88
Rola i profesjonalizm instruktora i nauczyciela 91
Specyfika regionalna w żeglarstwie 100
Szkolne przystanie sportów wodnych 102

Rozdział V Wartości i rola żeglarstwa
Marek Siwicki 106

Wychowawcze wartości zajęć żeglarskich 106
Kształcące i użytkowe atuty żeglarstwa 110
Żeglowanie jako styl życia 120
Samotnie dookoła świata 123

Rozdział VI Kadeci na żaglowcach szkolnych
Tomasz Maracewicz 135

Modele kształcenia oficerów 135
Dzieło Fryderyka Stage'a 136
Inne przykłady kształcenia kadetów 140
Postać i dzieło Gustawa Ericssona 141
Polskie jednostki szkolne 143
„Lwów"– pierwszy polski żaglowiec szkolny marynarki handlowej 143
Okręty szkolne Marynarki Wojennej 147
„Dar Pomorza" – słynna „Biała Fregata" 151
Następca „Białej Fregaty" – „Dar Młodzieży" 155
Kształcenie kadetów we współczesnej Polsce 157
Codzienność na „Darze Młodzieży" 159
Wychowanie morskie na „Darze Młodzieży" 169
Rejs Niepodległości jako spotkanie żeglarstwa cywilnego i zawodowego 170
Badania marynarzy „Daru Młodzieży" 174

Rozdział VII Szkoła pod żaglami
Agnieszka Leśny 176

Koncepcja „Szkoły pod Żaglami" 176
Sylwetka i poglądy pedagogiczne Krzysztofa Baranowskiego 177
Wychowawcza rola przyrody jako fundament koncepcji Krzysztofa Baranowskiego 178
„Szkoła pod Żaglami" – idea 179

Dyskurs pozytywny 183
Szkoły pod żaglami i żeglarstwo szkoleniowe młodzieży na świecie 185
Kanadyjska „Szkoła Pływająca" 185
„Szkoła pod Żaglami" a koncepcje *sail training* i *adventure education* 187

Rozdział VIII *Sail training* a wychowanie morskie
Agnieszka Leśny 194

Korzenie *adventure education* 195
Pedagogika przeżyć Kurta Hahna 196
Źródła koncepcji *sail training* 197
Sail training współcześnie 199
Wychowanie morskie 201
Charyzmatyczni kapitanowie 202
Sylwetka i poglądy na wychowanie morskie Mariusza Zaruskiego 203
Początki kariery morskiej 203
Kapitan „Zawiszy Czarnego" 206
Zaruski jako wychowawca 206
Filozofia morza 208
Sylwetka i poglądy na wychowanie morskie Josepha Conrada 210
Harcerski ruch wodny 215
Początki ruchu wodniaków – do II wojny światowej 216
Harcmistrz Bublewski (1904–2007) 217
S/y „Zawisza Czarny" 219
Po przełomie politycznym 221
Współczesne realizacje koncepcji wychowawczych Zaruskiego i Conrada 222
„Latający Holender" 223
Bractwo Żelaznej Szekli 225
The Sail Training Association Poland (STAP) 227
Stowarzyszenie „Edukacja pod Żaglami" (EpŻ) 227
Bractwo Brygowe 227
Fundacja „Szkoła pod Żaglami Krzysztofa Baranowskiego" 228
Fundacja STS „Fryderyk Chopin" 228
STS „Generał Zaruski" 229
Współczesne polskie jednostki szkoleniowe 230
Definiowanie wychowania morskiego 231
Wielogłos i mnogość źródeł 232
Ujęcia historyczne 233
Wyzwania semantyczne 234
Definicje w ujęciu pedagogicznym 235
Wychowanie młodzieży 238
Wychowanie morskie w kulturze fizycznej 240
Perspektywy praktyków 241

Zakończenie 247

Aneks 249

Kto i co pisał o żeglarstwie
Marek Siwicki 249

Bibliografia 256

Spis ilustracji 275

O autorach 277